

θεσης, καλών ή κακών σχέσεων στο εσωτερικό του στεκιού και όχι ζήτημα ξεκάθαρων προθέσεων.

Ένα λειτουργικό μοντέλο

Για μας ήταν σαφές ότι οι σχέσεις στο εσωτερικό του στεκιού, έπρεπε να γίνουν πιο συγκεκριμένες. Έπρεπε δηλαδή να βρεθούν οι τρόποι ώστε και η διαδικασία να είναι πιο λειτουργική και τα ζητήματα που τίθενται να αντιστοιχούν στη σχέση στέκι. Μέσα από αυτή την οπτική, επιλέξαμε από κοινού, η συνέλευση του στεκιού να είναι αυστηρά διαχειριστική, αξιοποιώντας υπαρκτές πολιτικές δομές και σχέσεις, όπως αυτές των πολιτικών ομάδων. Στα πλαίσια δηλαδή της αυτοδιαχείρισης, να λειτουργούμε και να παίρνουμε αποφάσεις σαν άτομα και πολιτικές ομάδες. Σήμερα στο στέκι περιστερίου λειτουργούν τρεις πολιτικές ομάδες: οι διαρρήκτες της στοιχειωμένης πόλης, η νεκρή ζώνη και οι βαλκάνιοι προλετάριοι.

Μια μικρή, αλλά αναγκαία παρένθεση. Χρειάστηκε, σαν έκτακτη ανάγκη, στο παρελθόν να αντιμετωπίσουμε και ένα, κατά τη γνώμη μας, αμιγώς πολιτικό ζήτημα. Και αυτό το επέβαλλαν οι αντικειμενικές συνθήκες. Πιο συγκεκριμένα αναφερόμαστε στις περιπτώσεις που το στέκι δέχτηκε επίθεση από οργανωμένες ομάδες φασιστών. Τότε, η συνέλευση του στεκιού, χρειάστηκε να λειτουργήσει πιο "σφιχτά". Να διαπραγματευτεί ένα πολιτικό ζήτημα, αντιμετωπίζοντάς το σα γεγονός που ήταν ζωτικό, όχι μόνο για την ύπαρξη και λειτουργία του χώρου, αλλά πολύ περισσότερο σα μια πραγματικότητα, που επηρέαζε και επηρεάζει άμεσα την καθημερινότητα όσων λειτουργούν στο στέκι. Σε εκείνη τη χρονική στιγμή, χρειάστηκε να παρθούν αποφάσεις, που είχαν μεγαλύτερη βαρύτητα από αυτές που είχαμε συνηθίσει. Μοιραία, η μεγαλύτερη ευθύνη βάρυνε τις πλάτες των ομάδων που συμμετέχουν στην συνέλευση. Γιατί ήταν εκείνες που είχαν την συγκεκριμένη δομή και σχέση για να αναλάβουν το μεγαλύτερο μερίδιο αυτής της ευθύνης. Κάπου εδώ κλείνει αυτή η παρένθεση.

Εκτός όμως από την διαδικασία, έπρεπε να αντιμετωπίσουμε και την καθημερινότητα. Γιατί ένας χώρος έχει και από αυτό. Θέλαμε η παρουσία μας να μην είναι παθητική αλλά ενεργητική. Όχι

ανοίγουμε και περιμένουμε τους φίλους μας, αλλά πως μπορούμε να αξιοποιήσουμε το χώρο και το χρόνο που βρισκόμαστε. Πέρα από την προβληματική που περιγράψαμε παραπάνω και για έναν επιπλέον λόγο: αντιλαμβανόμαστε το στέκι σα μέσο, σαν εργαλείο στα χέρια εκείνων των πολιτικών υποκειμένων που θέλουν να το αξιοποιήσουν. Μερικά μας είναι το πως μπορούν να αξιοποιηθούν καλύτερα οι δυνατότητες που αυτό το μέσο παρέχει. Αυτό πιστεύουμε πως πρέπει να γίνει σαφές. Πρόθεση μας είναι να δώσουμε σε αυτή την εργαλειότητα υλικούς όρους. Η αλήθεια είναι ότι οι παραδόσεις που κληρονομήσαμε δε μας βοήθησαν και πολύ.

Θέλουμε να βρούμε εκείνες τις διαδικασίες, που θα απαντάνε σε συγκεκριμένες και αναγνωρισμένες από εμάς τους ίδιους ανάγκες. Και που θα κάνουν την καθημερινότητά μας στο στέκι πιο ουσιαστική. Για παράδειγμα θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε διαδικασίες αυτοαξιοποίησης όπως αυτή της αυτομόρφωσης, που όσον αφορά στο στέκι περιστερίου είναι ακόμα στην αρχή. Πρακτικές που θέλουμε να καλύψουν κενά δικά μας, αλλά και άλλων, στη θεωρία και στην πράξη. Με προοπτική να υπάρξουν εκείνα τα κοινωνικά περιθώρια, ώστε αυτές οι διαδικασίες να μην είναι παθητικές. Να μπορούν όσοι-ες επιλέξουν να λειτουργούν μέσα σε αυτές να ακονίζουν τα θεωρητικά και πρακτικά εργαλεία που διαθέτουν.

Αναζητώντας νέους δρόμους

Μέσα στις προθέσεις μας, είναι και η ύπαρξη διαδικασιών αυτοαξιοποίησης του χρόνου και του χώρου έξω από το εμπόρευμα και την ιδιωτική όπως οι προβολές. Εγχειρήματα που σχεδιάζονται από πρωτοβουλίες και όχι από όλη τη συνέλευση, επιθυμώντας αφενός να παρέμβουν πολιτιστικά, αφετέρου να καλύψουν και κάποιες ανάγκες κοινωνικότητας.

Δεν ισχυριζόμαστε πως αυτές είναι οι μαγικές λύσεις για κάθε είδους πρόβλημα. Μένει να δοκιμαστούν, αλλά και να εφευρευθούν κι άλλες. Απλά ορίσαμε την κατεύθυνση. Και έχουμε πάντα στο μυαλό μας, ότι μιλάμε για διαδικασίες που πραγματοποιούνται στα πλαίσια του στεκιού. Στο εσωτερικό του. Μέσα δηλαδή. Όμως όλα αυτά που σχεδιάζονται στο εσωτερικό του στεκιού δεν έχουν

νω. Αλλά και χώροι ανοικτοί όπου θα μπορούσαν να θιγούν ζητήματα καθημερινότητας και αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου. Ας σταθούμε σ' αυτά τα δύο σημεία. Καθημερινότητα και ελεύθερος χρόνος. Να μιλήσουμε, να επικοινωνήσουμε, να συναντηθούμε, να δημιουργήσουμε. Προβληματικές σωστές εκ πρώτης όψης. Αλλά μέσα από μια λανθασμένη εντελώς οπτική αν στεκόταν κανείς περισσότερο σ' αυτές. Το ζήτημα της επικοινωνίας για παράδειγμα, δε γίνεται αντιληπτό ως μια σχέση δυναμική που περιλαμβάνει ακόμη και τη σύγκρουση αλλά ως μια διαδικασία όπου όλοι έπρεπε να γίνουν φίλοι με όλους. Το ζήτημα του ελεύθερου χρόνου αντιμετωπίζεται εντελώς αποκομμένο από το γεγονός ότι είμαστε αναγκασμένοι να δουλεύουμε, αν και υπήρχαν πολλά σημάδια που υποδείκνυαν την άρρηκτη σχέση παραγωγής και κατανάλωσης. Η δημιουργία δε, αν και κινείται σε μια θετική κατεύθυνση αναζήτησης νέων τρόπων έκφρασης, προσεγγίζεται ως μια διαδικασία που περισσότερο αποσκοπεί στην προσωπική και συλλογική ικανοποίηση και δευτερευόντως στο να έρθει σε ρήξη με τον κόσμο του εμπορεύματος και ό,τι τον περιέβαλλε. Ένα τελευταίο ζήτημα που εσκεμμένα δεν αναφερθήκαμε παραπάνω είναι αυτό της αυτοδιαχείρισης. Το αναφέραμε ξεχωριστά όχι μόνο λόγω της κεντρικότητάς του στα πλαίσια του εγχειρήματος "στέκια" αλλά γιατί διαπερνά οριζόντια όλα τα παραπάνω ζητήματα. Αυτοδιαχείριση. Να μοιραστούνε τις ανάγκες μας, να διαχειριστούμε από κοινού τις λειτουργίες του χώρου. Κατάργηση της κυρίαρχης λογικής του διαχωρισμού και της εξειδίκευσης στην πράξη. Συμμετοχή και σχέσεις αλληλοϋποστήριξης. Συμπεράσματα σε πρώτη φάση θετικά. Σε δεύτερη φάση αναπάντητα ερωτήματα. Μπορεί να οριστεί η αυτοδιαχείριση ανεξάρτητα από τα περιεχόμενά της; Και αν ναι, τότε εξακολουθεί να κινείται στην κατεύθυνση του ανταγωνισμού;

Ερωτήματα που δεν απαντήθηκαν έγκαιρα και με τη σοβαρότητα που τους αντιστοιχούσε. Η "χαρά" της αυτοδιαχείρισης δεν αρκούσε. Ούτε οι καλές προθέσεις. Τέτοιες υπήρχαν άφθονες. Αλλά είναι γνωστό ότι ο δρόμος για την κόλαση είναι στρωμένος και από δαύτες. Τα στέκια μπορεί να μην πήγαν στην κόλαση. Αλλά πολύ γρήγορα ήρ-

θαν πρόσωπο με πρόσωπο με τις ίδιες τους τις αδυναμίες. Ελλείψεις ουσιώδεις, δομικές. Με πρώτη και καλύτερη τη στασιμότητα της πολιτικής σκέψης. Δηλαδή την εμφανή αδυναμία να εντοπιστεί η έλλειψη εργαλείων στη θεωρία -και στην πράξη, ικανών αφενός να βοηθήσουν στην κατανόηση του τί συμβαίνει και ποια η δική μας θέση και αφετέρου να κάνουν πιο συγκεκριμένη και πιο αποτελεσματική την πολιτική δράση. Πάνω σ' αυτές τις ελλείψεις χτίστηκε η ψευδαίσθηση ότι μέσα σε τέσσερις τοίχους μπορούσε να γεννηθεί ο "άλλος" πολιτισμός. Καλλιεργήθηκε η αυταπάτη ότι τα στέκια θα μπορούσαν να γίνουν οάσεις ελευθερίας μέσα στην απέραντη φυλακή της μητρόπολης. Παγιώθηκε τέλος η αντίληψη, ότι το "στέκι - μέσο" ήταν ικανό να δώσει τις κατάλληλες απαντήσεις στο ερώτημα "ποιά είναι τα περιεχόμενα της πολιτικής δράσης".

Ο κόσμος αλλάζει...

Το είπαμε και πριν. Καλές προθέσεις υπήρχαν άφθονες. Αλλά γρήγορα σχετικά αποδείχθηκε ότι τα μέσα δεν μπορούν να γίνουν αυτοσκοπός. Την ίδια στιγμή που το κυρίαρχο θέμα στο εσωτερικό των στεκιών ήταν "το πώς θα φτιάξουμε τις σχέσεις μας" και το ποιοι θα είναι οι "εναλλακτικοί χώροι και τρόποι διασκέδασης" ο κόσμος άλλαζε. Άλλαζε βίαια και αδιάκριτα. Πέρα και έξω από τις προθέσεις ενός κόσμου που εγκλωβισμένος στην αυτάρκεια του μικρόκοσμου, αδυνατούσε ν' αντιληφθεί την καθοριστική επίδραση αυτών των κοσμοϊστορικών αλλαγών. Για τα στέκια αλλά και για το ευρύτερο περιβάλλον του αντιεξουσιαστικού χώρου, με ελάχιστες φωτεινές εξαιρέσεις, τα νέα του κόσμου είναι τα νέα του χώρου. Ήδη, από το 1989, η συνένωση Ανατολικής και Δυτικής Γερμανίας έχει αντιμετωπιστεί με παγερή αδιαφορία. Τα βλέμματα είναι μονίμως στραμμένα προς τα μέσα. Η διάλυση της ΕΣΣΔ είναι μια εσωτερική διένεξη που δε μας αφορά. Αντίθετα το υπ' αριθμόν ένα ζήτημα, οι μαθητικές καταλήψεις '90 - '91, επιτρέπουν στον καθένα να πλέει σε πελάγη ευτυχίας και να φαντασιώνει ότι βρίσκεται σε προεπαναστατική περίοδο. Μέχρι την άνοιξη του '91 που αρχίζει ο πόλεμος στο Ιράκ. Τότε και μόνο τότε, οι ιαχές θριάμβου για τα μπάκαλα με τους μπάτσους κοπάζουν. Όχι όμως αρκετά, ώστε ν' αφήνουν ν'

ακουστούν οι πυροβολισμοί από τον εμφύλιο πόλεμο που ξεσπάει στη Γιουγκοσλαβία. Όλοι πιστεύουν πως ο πόλεμος είναι κάπου αλλού, μακριά. Αλλά ο πόλεμος είναι εδώ. Αν όχι για τους απανταχού αντικαθεστωτικούς, σίγουρα για τα ντόπια αφεντικά των οποίων η όρεξη έχει ανοίξει για τα καλά. Το σχέδιο είναι απλό. Διαμελισμός της Μακεδονίας από κοινού με τη Σερβία. Το όραμα της Μεγάλης Ελλάδας μοιάζει να παίρνει σάρκα και οστά. Με την αγαστή συμμετοχή εκατομμυρίων υπηκόων που συρρέουν στα συλλαλητήρια για την ελληνικότητα της Μακεδονίας. Η προσγείωση είναι ανώμαλη. Ο Μ.Π. καταδικάζεται σε 18 μήνες φυλάκιση επειδή μοίραζε προκηρύξεις ενάντια στον πόλεμο με την Μακεδονία. Σιωπή. Παγωμάρα. Απλανή βλέμματα. Τα σύνορα με την Αλβανία ανοίγουν. Και τα περνάνε εκατοντάδες χιλιάδες μετανάστες με την κρυφή ελπίδα να κερδίσουν μια θέση στο όνειρο του ελληνικού καπιταλιστικού παραδείσου. Όσα δε φέρνει ο χρόνος τα φέρνει η στιγμή. Και οι πολιτικές εξελίξεις προσπερνάνε αδιάφορα όσους αρκούνται στο να τις παρακολουθούν. Είναι ξεκάθαρη η αδυναμία ανάλυσης του τί ακριβώς συμβαίνει. Η έλλειψη συγκεκριμένου πολιτικού λόγου είναι κάτι παραπάνω από εμφανές.

Το σοκ διαδέχεται η διάχυτη αμηχανία. Μοιραία οι πρώτες προσπάθειες να βρεθεί ένας πολιτικός προσανατολισμός, ορίζονται μέσα από ένα πλήθος "αντί". Αντιεμπνευματικό, αντιρατσισμός, αντιεθνικισμός, αντιφασισμός. Τα "αντί", χωρίς κανένα σχέδιο και χωρίς καμία συγκεκριμένη προοπτική, υποκαθιστούν προσωρινά την αναγκαιότητα να εκφραστεί ένας αμιγώς πολιτικός λόγος. Όμως δεν αρκούν. Αν και τίθενται κάποιες προβληματικές τόσο όσον αφορά την άποψη, όσο και τον πολιτικό ακτιβισμό και τη δράση στο δρόμο, στην πραγματικότητα, έστω και ασυνείδητα, αναπαράγεται η έλλειψη μιας ανάλυσης όχι απλά για τον κόσμο αλλά σε πρώτη φάση για την ελληνική κοινωνία.

Η κρίση των Ιμίων και η όξυνση στα ελληνοτουρκικά διαλύουν και τις τελευταίες αυταπάτες. Η προοπτική ενός πολέμου με την Τουρκία δε φαντάζει ούτε ελκυστική, ούτε αισιόδοξη. Αντίθετα μοιάζει να 'ναι απ' τις τελευταίες ευκαιρίες να αρθρωθεί ένας συγκεκριμένος πολιτικός λόγος. Μέσα σ'

αυτό το κλίμα βρίσκονται οι Βαλκάνιοι προλετάριοι. Μια αφίσα 4-5 συντρόφων για τα γεγονότα στη Δερύνεια τον Αύγουστο του '96. Και μετά πολλοί περισσότεροι. Όχι στη διαχειριστική συνέλευση του στεκιού. Στο δρόμο, σε μια δημόσια παρέμβαση σε σχέση με μια διαδήλωση αλληλεγγύης στον τούρκο αρνητή στράτευσης Οσμάν Ούλκε. Σαμποτάζ στον εθνικό κορμό, πατριώτες F-16 να 'ναι οι ώρες σας, ούτε μια ώρα στο στρατό. Συνθήματα ενάντια. Αυτό το ενάντια είναι που επείγει να προσδιοριστεί. Πέρα από τα "αυτονόητα" και τα "αντί" του παρελθόντος.

Σ' εκείνο το σημείο είναι που έρχεται στην επιφάνεια η προβληματική της σχέσης μεταξύ της διαδικασίας ενός στεκιού και μιας πολιτικής ομάδας. Γιατί είναι ολοφάνερο σε όλους το γεγονός ότι η σχέση στέκι είναι πολύ λίγη για να πραγματοποιηθεί τέτοιου είδους ζητήματα. Αφενός επειδή τα κίνητρα που έφερναν κάποιον στο στέκι διέφεραν κατά πολύ από τα αντίστοιχα της πολιτικής ομάδας με δυο τρεις συγκεκριμένες θεματικές. Αφετέρου επειδή σε εκείνη τη χρονική στιγμή, η συγκεκριμένη πολιτική άποψη και η κοινωνικοποίησή της ήταν έκτακτη ανάγκη. Χρειαζόταν ένα θαρραλλό βήμα μπροστά' το οποίο μόνο οι πολιτικές ομάδες μπορούσαν να κάνουν.

Τα όρια της διαχειριστικής συνέλευσης

...Για να γίνει αυτό το βήμα έπρεπε να επαναπροσδιορίσουμε τις επιλογές μας σε σχέση με τις απαιτήσεις του παρόντος. Τα στέκια και οι σχέσεις στο εσωτερικό τους δεν ήταν, ούτε είναι πολιτικό ζήτημα πρώτης γραμμής. Η αξία τους δεν είναι αυθύπαρκτη. Γι' αυτό και πρέπει να γίνει πιο σαφής ο ρόλος τους, η λειτουργικότητά τους στο σύγχρονο μπτροπολιτικό περιβάλλον. Όχι το αν και ποιές ανάγκες κοινωνικότητας καλύπτουν, αλλά ποιές πολιτικές διαδικασίες και περιεχόμενα μπορούν να στεγάσουν. Και το ζητούμενο για εμάς, ήταν να εντοπίσουμε τις αδυναμίες τους και να αναδείξουμε τις δυνατότητες τους. Από εκεί θα ξεκινήσουμε με μια σύντομη περιγραφή της εμπειρίας μας μέσα σε αυτό.

Στέκι περιστερίου. Ένας αυτοδιαχειριζόμενος χώρος με καταρχήν λειτουργικές ανάγκες. Από τα ντουβάρια και την αισθητική του χώρου, μέχρι τις ώρες και τον τρόπο λειτουργίας του. Ανά-

γκες που μπορεί να φέρει σε πέρας η διαχειριστική συνέλευση. Μια διαδικασία ανοιχτή με πολλές αλλαγές στη σύνθεσή της στην πάροδο του χρόνου: Κόσμος που ερχόταν, και έμενε ή έφευγε, ανάλογα με τις προθέσεις και τις επιλογές του. Άνθρωποι με διαφορετικές εμπειρίες και κοινωνικές αναφορές. Διαφορετικές πλικίες και κώδικες επικοινωνίας, που καθόριζαν και τους λόγους που κάποιος ερχόταν στο στέκι. Και στο κέντρο μια συνέλευση. Με κάποιες αξίες-αρχές σαν μίνιμουμ βάση, σαν μίνιμουμ χαρακτηριστικά (αντι-εμπνευματικό, αντι-μμε, αντι-ιεραρχικές σχέσεις), που θέτουν τα όρια αλλά και τις κοινές συνισταμένες λειτουργίας του χώρου.

Πιστεύουμε, ότι αυτή η διαδικασία δεν μπορούσε και ούτε μπορεί να λειτουργεί σαν σχέση που επεξεργάζεται πολιτικές απόψεις. Όχι μόνο γιατί το αντικείμενό της, η αυτοδιαχείριση του χώρου δηλαδή, έθετε τα όρια αυτής της σχέσης. Αλλά και γιατί τα χαρακτηριστικά της σύνθεσής της, που αναφέραμε πιο πάνω, λειτουργούσαν αποτρεπτικά. Οι πολιτικές επιλογές και αναφορές του καθενός-μιας που συνεργάζονται στα πλαίσια της αυτοδιαχείρισης ήταν και είναι διαφορετικές. Και ο διαφορετικός βαθμός εμπειρίας και άποψης, μπορεί αν τους δοθεί ο χώρος από τα ίδια τα υποκείμενα, να κάνουν την σχέση ανισότιμη. Έχουμε δει αρκετές φορές σε διαδικασίες με παρόμοια χαρακτηριστικά, να μονοπωλούν το ενδιαφέρον οι πιο έμπειροι και οι πιο "νέοι" να πηγαioέρχονται από κουβέντα σε κουβέντα. Διαδικασίες που στο όνομα του αυθορμητισμού, χωρίς δομή, χωρίς αρχή, μέσο και τέλος, πατάνε ουσιαστικά πάνω σε άλλες άτυπες δομές και ρόλους. Ρόλους που, ακόμη και όταν δεν ομολογούνται ανοιχτά και δημόσια, έρχονται στο προσκήνιο, συνειδητά ή ασυνείδητα λίγο ενδιαφέρει, και όπου απουσιάζουν συγκεκριμένες δομές, πολιτικές μορφές οργάνωσης με συγκεκριμένες σχέσεις και χαρακτηριστικά. Είναι άλλο πράγμα οι εμπειρίες να αξιοποιούνται συνθετικά μέσα από συγκεκριμένες διαδικασίες και άλλο να είναι η εμπειρία το κέντρο της κάθε διαδικασίας. Θεωρούμε πολύ σημαντικό για κάθε διαδικασία, να είναι σαφές σε όσους συμμετέχουν, ποιο είναι το αντικείμενο και τα όρια της. Και όχι να μετατρέπεται μια συνέλευση στεκιού για παράδειγμα, σε φορέα επεξεργασμένων απόψεων, α-

νάλογα με τις προτεραιότητες, όσων τους βολεύει να πιστεύουν, ότι κάθε διαδικασία μπορεί να απαντάει επί παντός επιστητού. Δεν υπάρχουν ούτε η συνοχή, ούτε η επιλογή για κάτι τέτοιο.

Μέρος όμως ενός στεκιού είναι και η καθημερινότητα. Οι σχέσεις που διαμορφώνονται στο εσωτερικό του και που μπορούν να οδηγήσουν σε παρόμοια αποτελέσματα, να επηρεάσουν δηλαδή, άμεσα, την διαδικασία. Γνωρίζουμε από πρώτο χέρι, ότι μέσα σε τέσσερις τοίχους, μπορεί εύκολα να αναπαραχθεί η αυτάρκεια, αλλά και λογικές του τύπου "είμαστε πολλοί και είμαστε παρέα". Η, χωρίς ουσία, υπερβολική οικειότητα ανάμεσα στους γνωστούς, αν και ερμηνεύεται πολλές φορές σαν ένδειξη κοινωνικότητας, είναι ανοιχτή μόνο για όσους ήδη έχουν αναπτύξει αυτή την "κοινωνικότητα". Και εδώ, πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί. Οι παρέες αποτελούν μορφή κοινωνικής σχέσης με βάση την φιλία. Σχέσεις με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και κώδικες, που πολλές φορές μοιάζουν περισσότερο με οικογένεια. Ένας χώρος που αφήνεται να λειτουργεί με τέτοιους όρους, δυσκολεύει την πρόσβαση και την συμμετοχή σε άτομα έξω από την "παρέα", πολύ περισσότερο από οποιαδήποτε πολιτική δομή ή μορφή οργάνωσης.

Αλλά έτσι και αλλιώς τα κριτήρια για να συμμετέχει κάποιος σε ένα στέκι δεν μπορεί να καθορίζονται από κοινωνικές σχέσεις και "καλή καρδιά". Είναι τραγικό και επικίνδυνο, να θεωρούμε πως τέτοιες δομές, όσο καλές προθέσεις και αν έχουν οι φορείς τους, μπορούν να αποτελούν τον πυρήνα ενός χώρου που θέλει να είναι ανταγωνιστικός. Αυτά τα χαρακτηριστικά ήταν και είναι αποτέλεσμα σχέσεων εσωτερικής κατανάλωσης και κλεισούρας σαν αυτές που περιγράψαμε. Όπου η όποια πολιτική δράση, η κίνηση προς τα έξω, γινόταν αντιληπτή ευκαιριακά, σαν αποτέλεσμα αυθορμητισμού και μούρλας. Σαν μια πραγματικότητα που μπορούσε να τυχαίνει και όχι να πετυχαίνει. Και που τελικά επιτρέπει στις σχέσεις να καθορίζουν τα περιεχόμενα και όχι τα περιεχόμενα τις σχέσεις. Ακόμη περισσότερο, αυτά τα χαρακτηριστικά είναι που κάνουν την αναγκαιότητα της ύπαρξης στεκιών και την επιλογή της πολιτικής δράσης, να μοιάζουν ζήτημα καλής ή κακής διά-

Εμείς και η μνήμη

“Αξίζει ν’ αναρωτηθούμε: πώς είναι ποτέ δυνατό να δημιουργήσουμε καλή σχέση με το μέλλον, όταν απορρίπτουμε την αυθεντική μνήμη του παρελθόντος;”.

Μνήμη, δηλαδή εξέγερση, ρήξη με το παρελθόν. Και την ίδια στιγμή παραγωγή νέων δυνατοτήτων, νέων νοημάτων και γεγονότων. Οικοδόμηση μιας σχέσης με το παρελθόν και ταυτόχρονα δημιουργία μελλοντικών γεγονότων. Όχι για να κερδίσουμε μια θέση στα μουσεία του παρελθόντος. Ούτε για να συντηρήσουμε το υπάρχον. Θυμόμαστε για να προχωρήσουμε μπροστά. Είτε αυτή η μνήμη αφορά τα στέκια, είτε τις πολιτικές ομάδες. Η σημερινή συζήτηση επιδιώκουμε να κινηθεί σ’αυτή την κατεύθυνση. Είναι μια απόπειρα “όχι να θυμηθούμε τα παλιά” αλλά ν’ αντικρύσουμε με τα όπλα της κριτικής ακονισμένα το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Γιατί από τότε που φτιάχτηκαν τα πρώτα στέκια, πολύ νερό κύλησε στ’ αυλάκι. Άλλοτε ορμητικό και βίαιο συμπαρασύροντας ό,τι έβρισκε στο πέρασμά του. Άλλοτε στάσιμο και λιμνάζον παρατηρώντας αδιάφορα τις αλλαγές που συνέβαιναν γύρω του. Εμείς βρεθηκαμε, εξακολουθούμε να βρισκόμαστε μέσα σ’ αυτό. Είμαστε υποχρεωμένοι να μιλήσουμε.

Γιατί αυτό το θέμα

Εντοπίζουμε μια αναγκαιότητα. Αναγκαιότητα αυτοκριτικής των επιλογών μας, αναγκαιότητα ανάλυσης των συνθηκών μέσα στις οποίες δρούμε. Η οπτική μας δεν μπορεί να είναι στατική. Αντιμετωπίζουμε την πραγματικότητα ως ένα πλέγμα κοινωνικών σχέσεων που βρίσκεται σε συνεχή κίνηση. Με αυτούς μόνο τους όρους είμαστε σε θέση να αντιληφθούμε τους ίδιους μας τους εαυτούς, υπ’ αυτό το πρίσμα θεωρούμε απαραίτητη την όποια συζήτηση σε σχέση με τα στέκια. Γιατί είναι σε μεγάλο βαθμό το ίδιο το γεγονός ότι η κοινωνία αλλάζει, που μας οδηγεί στο συλλογισμό ότι τα στέκια είναι αναγκασμένα να είναι πολιτικά ευκίνητα. Στοιχειωδώς ανταγωνιστικά όταν είναι σε θέση να απαντάνε στις προκλήσεις μιας κοινωνίας που μετασχηματίζεται, ανατρεπτικά όταν είναι εκείνα που επιλέγουν τους χώρους και τους χρόνους της πρόκλησης. Αυτοί θα έπρεπε να είναι οι

όροι ύπαρξης των στεκιών, τουλάχιστον έτσι όπως αυτά έχουν προσδιοριστεί ιστορικά. Αλλά η πραγματικότητα είναι πεζή. Διαφέρει. Η εμπειρία της δικής μας διαδρομής ακροβασίας μεταξύ ενός στεκιού και μιας πολιτικής ομάδας, μας δημιούργησε μια σειρά προβληματισμών. Τόσο σε σχέση με το αν και κατά πόσο τα στέκια είναι “λειτουργικά”, ικανά να δίνουν απαντήσεις στις νέες ανάγκες που έρχονται στο προσκήνιο, όσο και για το ποιά θα πρέπει να είναι η σχέση τους με τις πολιτικές ομάδες. Αυτά είναι δύο για μας βασικά σημεία στα οποία θα εσιτάσουμε την προσοχή μας. Μια σύντομη αναδρομή στο πρόσφατο παρελθόν κρίνουμε πως είναι αναγκαία. Τουλάχιστον αν θέλουμε να προχωρήσουμε.

Κοιτάζοντας προς τα πίσω

Προερχόμαστε από ένα στέκι που μετράει δεκατέσσερα χρόνια ζωής. Σήμερα, κοιτάζοντας προς τα πίσω, εντοπίζουμε σημαντικές διαφοροποιήσεις, όσον αφορά τους λόγους και τις αιτίες που κάποιος/α επιλέγει να είναι σ’ ένα στέκι. Τί έχει αλλάξει; Αυτό θα προσπαθήσουμε να το εξηγήσουμε παρακάτω. προς το παρόν θα επιχειρήσουμε να περιγράψουμε συνοπτικά, αφενός το κλίμα μιας εποχής, αφετέρου τα κίνητρα που ώθησαν έναν κόσμο να προχωρήσει στη δημιουργία στεκιών.

Αρχές δεκαετίας του '90. Η προοπτική της κεντρικής πολιτικής παρέμβασης μοιάζει να εξαφανίζεται από τον ορίζοντα, μαζί με την παρακμή και το άδοξο τέλος της κατάληψης του πολυτεχνείου, ενάντια στην αθώωση του μπάτσου Μελίστα. Ήδη, πριν το τέλος της κατάληψης, διάφορες ομάδες αποχωρούν, απογοητευμένες από την τροπή των γεγονότων. Την ίδια περίοδο ο κόσμος στις πλατείες έχει αρχίσει ήδη να λιγοστεύει. Γεγονός στο οποίο συντέλεσαν τόσο οι επιδρομές των μπάτσων, όσο και η επέλαση του μαγικού κόσμου του lifestyle και του τρόπου ζωής που λάνσαρε. Οι δημόσιοι χώροι, ως κοινωνικά πεδία συνάντησης και επικοινωνίας, συρρικνώνονται αισθητά. Οι απαντήσεις που ακολουθούν, μοιάζουν να έρχονται σχεδόν αυτόματα, ανακλαστικά και χωρίς κανένα σχέδιο. Μία από αυτές είναι τα στέκια. Στέκια, αλλά τί στέκια; Στέκια “οχυρά” με τη διάθεση να αμυνθούν στην επίθεση που περιγράφηκε παραπά-

αξία χωρίς το “έξω”. Και όταν λέμε “έξω”, δεν εννοούμε την γειτονιά. Ο γεωγραφικός προσδιορισμός του στεκιού μπορεί σε ένα βαθμό να καθορίζει τα γεωγραφικά όρια της δράσης αλλά όχι τα περιεχόμενα. Καλή η ενασχόληση με τα τοπικά ζητήματα, αλλά δεν απαντάει στις απαιτήσεις των καιρών.

“Έξω” για εμάς σημαίνει παρέμβαση στο δημόσιο χώρο. Απόπειρα ρήξης με την ιδιωτέυση και το “απρόσωπο” μητροπολιτικό πεδίο. Αυτός είναι ο ζωτικός μας χώρος. Το κοινωνικό εργαστήριο. Εκεί βρεθήκαμε και εκεί θα βρεθούμε με άλλους και άλλες. Οι ταμπέλες του τύπου “ανοίξαμε και σας περιμένουμε”, δεν αντιστοιχούν σε ευχειρήματα που θέλουν να είναι στοιχειωδώς ανταγωνιστικά. Εδώ ακριβώς μπαίνει το ζήτημα της δράσης. Το πως θα παρέμβουμε και με τι όρους. Όρους πολιτικής δράσης, μην ξεχνιόμαστε. Εδώ μπαίνει και το ζήτημα των περιεχομένων. Και φορείς των περιεχομένων είναι οι πολιτικές ομάδες. Που μπορούν μεν να δίνουν ώθηση στο εσωτερικό ενός στεκιού, είτε θέτοντας ζητήματα, είτε πραγματοποιώντας εκδηλώσεις, αλλά δεν στοχεύουν εκεί. Ο στόχος παραμένει το “έξω”. Το πεδίο της δράσης είναι η μητρόπολη. Εκεί τίθεται το ζήτημα του ανταγωνισμού. Και εκεί πρέπει να δοθούν οι απαντήσεις, από σχηματισμούς με συγκεκριμένα περιεχόμενα, σχέσεις, προθέσεις και στόχευση. Αυτές πρέπει να είναι οι αναφορές μιας πολιτικής ομάδας.

Μιλήσαμε στην αρχή για την αναγκαιότητα άρθρωσης όλο και πιο συγκεκριμένων απόψεων και την κοινωνικοποίηση τους, ως έκτακτη ανάγκη. Και είπαμε πως η σχέση στέκι δεν ήταν αρκετή. Ότι αυτό το βήμα μπροστά μόνο οι πολιτικές ομάδες μπορούσαν να το κάνουν. Οκτώ χρόνια πριν. Σε αυτά τα οκτώ χρόνια ο κόσμος συνέχισε να αλλάζει με πιο έντονους ρυθμούς απ’ ότι στο παρελθόν. Μοιραία, πολλαπλασιάζονταν και οι απαιτήσεις που έθετε η πραγματικότητα. Η αναγκαιότητα για πιο συγκεκριμένες απόψεις και πράξεις, πάνω σε ζητήματα που έμεναν πολιτικά “ορφανά”. Και πολύ περισσότερο, πάνω σε ζητήματα που καμιά από το φάσμα των απόψεων και πράξεων που κοινωνικοποιούνται από άλλα πολιτικά υποκείμενα ή οργανώσεις, δεν μας καλύπτει.

Υπάρχουν μια σειρά από ζητήματα που επεξεργαστήκαμε στο παρελθόν και που κοινωνικοποιήσαμε με τα μέσα που διαθέτουμε. Δεν πιστεύουμε ότι εξαντλήσαμε κάποιο από αυτά, ούτε τα μέσα, ούτε τα ζητήματα. Στόχος μας σαν πολιτική ομάδα δεν ήταν η παραγωγή θεωρίας που θα παραδοθεί στην ιστορία. Ό,τι σχεδιάσαμε και θέσαμε σε εφαρμογή, θέλαμε να είναι σε άμεση συνάρτηση με την πραγματικότητα. Κρίναμε την κάθε φορά, το που και το πώς έπρεπε να παρέμβουμε, πώς μπορεί η δράση μας να είναι επίκαιρη και οι απόψεις μας πιο συγκεκριμένες. Επίκαιρη, εννοώντας ζητήματα που αναγνωρίζαμε την κεντρικότητά τους όχι γιατί επηρέαζαν τις δικές μας ζωές, αλλά την ίδια την ιστορία. Και μέσα από αυτή τη διαδικασία ήμασταν σε διαρκή διαπραγμάτευση, με τις δυνατότητες και τις αδυναμίες μας. Αυτές, κάθε φορά, καθόριζαν και τα όριά μας. Αλλά οι δυνατότητες και οι αδυναμίες κάθε ομάδας δεν είναι οι ίδιες. Όπως και τα μέσα που η κάθε πολιτική ομάδα επιλέγει να αξιοποιήσει για να παρέμβει δημόσια, έντυπα, αφίσες προκηρύξεις, συνθήματα κτλ. δεν είναι κοινά. Δεν υπάρχει συγκεκριμένο πρότυπο, συγκεκριμένο μοντέλο λειτουργίας μιας πολιτικής ομάδας. Οι πολιτικές ομάδες είναι εκείνη η μορφή πολιτικής οργάνωσης που απαντάει σε ιστορικά και κοινωνικά προσδιορισμένες ανάγκες. Από τη μια στην απαίτηση των καιρών για όλο και πιο συγκεκριμένες θέσεις και απόψεις που πρέπει να κοινωνικοποιούνται δυναμικά. Και από την άλλη θέτοντας τα περιεχόμενα βάση των οποίων θα βρεθούν με άλλους και άλλες. Είτε μιλάμε για άτομα, είτε για ομάδες. Γιατί στόχος της κοινωνικοποίησης απόψεων και πρακτικών είναι, εκτός από τη ρήξη στο μητροπολιτικό πεδίο, η επικοινωνία με εκείνους και εκείνες που ατομικά ή συλλογικά κινούνται με τις ίδιες προθέσεις.

Le monde est a nous...

Πιστεύουμε ότι ζούμε σε μια εποχή έντονων αλλαγών. Όπως έχουμε πει συνθηματικά και στο παρελθόν, η βία επιταχύνεται. Από την ελληνική πραγματικότητα και την ένταση της επίθεσης των ντόπιων αφεντικών, μέχρι τις παγκόσμιες εξελίξεις και τους ενδοκαπιταλιστικούς ανταγωνισμούς, με τα πολεμικά ανακοινωθέντα τους να μυρίζουν μπαρούτι ακόμη και στις ραφινάτες

Λίγα λόγια για την έκδοση

Όσοι κ όσες έχουμε υπάρξει σε αυτοδ.στέκι σίγουρα μας έχει απασχολήσει λίγο ή πολύ ο τρόπος λειτουργίας όσο και οι σκοποί που αυτό πρέπει να έχει. Η έκδοση αυτή είναι **για όσους "ψάχνονται" ακόμα** να κατανοήσουν το γιατί όσον αφορά τα κινηματικά εγχειρήματα και για να βρουν απαντήσεις που θα μας κάνουν ξανά απειλητικούς. Υπάρχει και ένα συνολικότερο σκεπτικό για αυτήν εδώ την έκδοση... Το γεγονός ότι νέοι σύντροφοι και νέες συντρόφισσες δεν έχουν έρθει σε επαφή με αναλυτικά διατυπωμένες απόψεις συντρόφων που εκδόθηκαν σε παλιότερα χρόνια (αυτό το πρόβλημα είναι πιο έντονο στην επαρχία). Το να γίνει κάτι τέτοιο είναι και θέμα τύχης να βρεθούν με συντρόφους που θα ενδιαφερθούν να τους βοηθήσουν προτείνοντας τους εκδόσεις ή δίνοντας από προσωπικά αρχεία. Στα πλαίσια της επιθυμίας μας να σπάσουμε αυτήν την πραγματικότητα βρίσκεται και η επανέκδοση τόσο αυτής της εισήγησης όσο και -προσεχώς- άλλων παλιότερων εκδόσεων του α/α/α χώρου που θεωρούμε ότι θα είναι χρήσιμες. Στα ίδια πλαίσια εντάσσεται και η προσπάθεια για τη δημιουργία τόσο μιας αξιολογικής δανειστικής βιβλιοθήκης όσο και δανειστικού αρχείου εντύπων στον αυτοδιαχειριζόμενο χώρο ΑΝΑΤΟΠΙΑ.

Τα κείμενα αυτής της έκδοσης αποτελούν την εισήγηση στην εκδήλωση-συζήτηση στέκια και πολιτικές ομάδες στις 18 Οκτώβρη 2003 που έγινε από την πολιτική ομάδα Βαλκάνιοι προλετάριοι στο αυτοδ.στέκι περιστερίου. Η εισήγηση μαζί με την απομαγνητοφωνημένη συζήτηση εκδόθηκε τον Οκτώβρη του 2004 από τους β. π. Όποιος θέλει να διαβάσει την έκδοση αυτή θα τη βρει στη δανειστική βιβλιοθήκη στον α.κ. ΑΝΑΤΟΠΙΑ (μητρ.παρθενίου 16) στα σίγουρα 7-10 μμ κάθε μέρα. Όποιος/α ενδιαφέρεται να ψαχτεί για αυτό το θέμα ας διαβάσει και την μπροσούρα "πέντε χρόνια στέκι..."

δύο συζητήσεις στο αυτοδ.στέκι περιστερίου στις 17 και 18 Μάρτη του '95 με αφορμή τα πέντε χρόνια λειτουργίας και δράσης του" που θα τη βρει και αυτή στη βιβλιοθήκη.

Πάτρα, Ιούλης 2005

πρωτοκοσμικές μύτες μας, οι προκλήσεις που καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε μας θέτουν προ των ευθυνών μας. Οι επιλογές μας έχουν και από αυτό: ευθύνες. Και ή θα τις συνειδητοποιήσουμε και θα αποπειραθούμε να κινηθούμε προς τα εμπρός, ή θα στρέψουμε το βλέμμα μας αλλού και θα περιμένουμε το μοιραίο. Για εμάς είναι σημαντικό, ιδίως σε τέτοιους καιρούς, να γινόμαστε όλο και πιο συγκεκριμένοι σε επίπεδο άποψης και διαδικασιών. Η θέση μας για τη σχέση ανάμεσα στα στέκια και τις πολιτικές ομάδες είναι μέρος αυτής της πρόθεσης. να γίνουμε πιο ανταγωνιστικοί. Οι πολιτικές ομάδες θέτουν τα περιεχόμενα βάσει των οποίων θα βρεθούμε και σε χώρους όπως τα στέκια αλλά κυρίως -και στο δρόμο. Από την άλλη αντιλαμβανόμαστε τα στέκια σαν μέσα αυτοαξιοποίησης. Χώρους με συγκεκριμένες δομές και διακριτές διαδικασίες, οι οποίοι είναι αναγκασμένοι να είναι λειτουργικά παραγωγικοί. Χώροι στέγασης υποδομών για το κίνημα, χώροι ζύμωσης απόψεων για τη θεωρία και την πράξη. Αυτή πιστεύουμε ότι είναι η λειτουργική αξία των στεκιών.

Τα όρια των ανταγωνισμών όμως, δεν εξαντλούνται ούτε από τα όρια των πολιτικών ομάδων, ούτε πολύ περισσότερο από τα στέκια. Οι καιροί απαιτούν ευρύτερα σχήματα με σαφή χαρακτηριστικά. Πολιτικές διαδικασίες που ανταποκρίνονται σε ανάγκες που δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν οι ομάδες από μόνες τους. Τους δικούς μας σχηματισμούς μάχης με κέντρο τους κοινές πολιτικές συμφωνίες με βάση τα περιεχόμενα και την διατήρηση της αυτονομίας των συστατικών μελών τους. Εκεί όπου η δυναμική των ομάδων εξαντλεί τα όριά της, το θαρραλέο βήμα μπροστά, είναι η αναγνώριση κοινών χαρακτηριστικών, στοχεύσεων και απόψεων, για ζητήματα που απαιτούν κεντρική πολιτική παρέμβαση, από εκείνα τα συλλογικά υποκείμενα που είναι σε θέση να τα διακρίνουν.

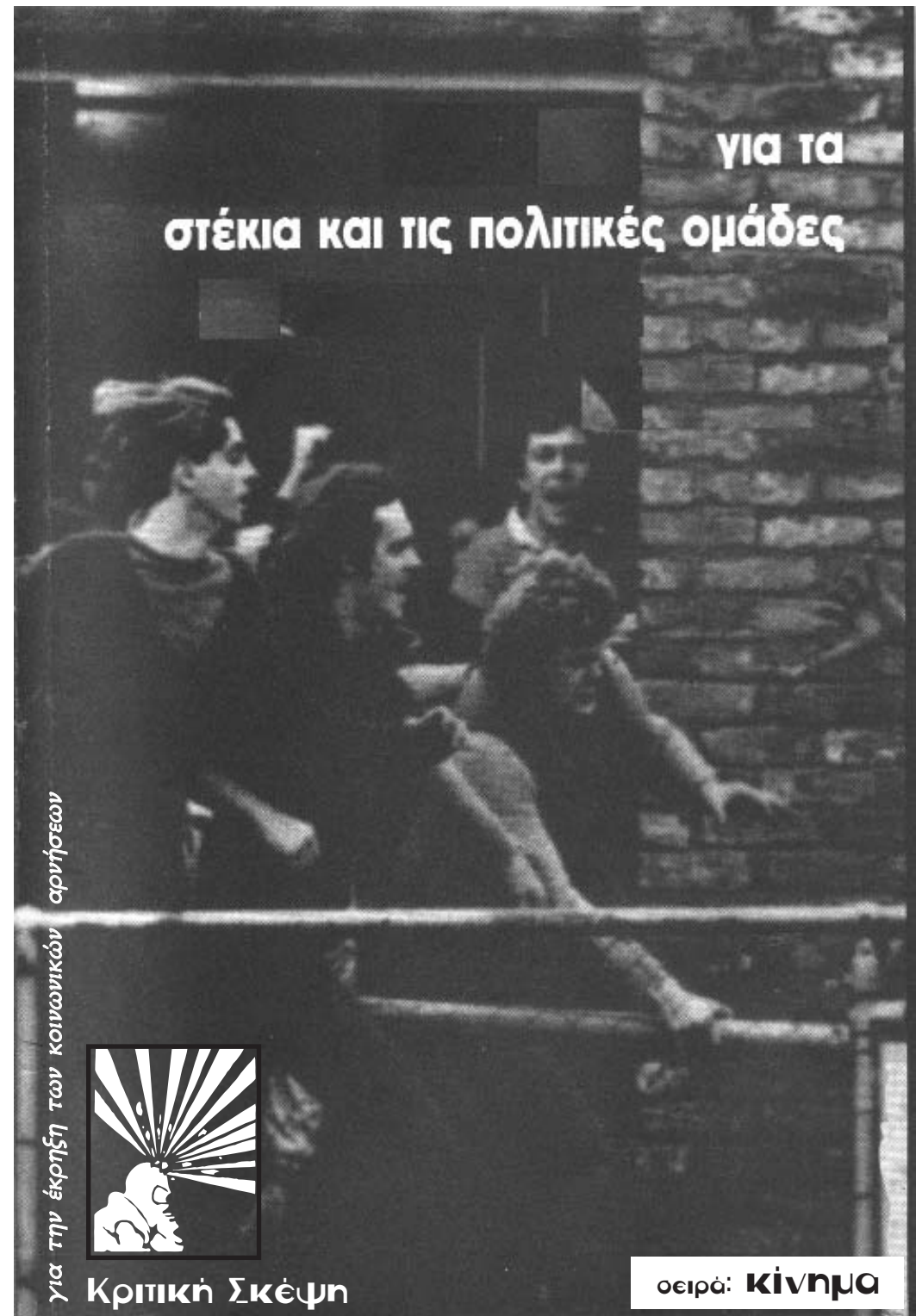
Δεν έχουμε συγκεκριμένα παραδείγματα από το κοντινό παρελθόν. Αλλά όπως ακριβώς απαιτείται κάθε φορά να εξετάζουμε τις επιλογές μας αυτοκριτικά, έτσι πρέπει να καθορίζουμε και τις προθέσεις μας. Να εξετάζουμε το επόμενο βήμα μας. Και στο σύγχρονο μητροπολιτικό περιβάλλον μέσα στο οποίο καλούμαστε να δράσουμε οι επιλογές μας είναι αναγκασμένες να είναι μάχιμες. Ανταγωνιστικές όταν είναι σε θέση να απαντάνε στις προκλήσεις της εποχής, ανατρεπτικές όταν μπορούν να ορίζουν τους χώρους και τους χρόνους της πρόκλησης.

Μόνο σαν τέτοιες μπορούν να υπάρχουν.

Ή δε θα υπάρξουν καθόλου...

Βαλκάνιοι προλετάριοι
αθήνα οκτώβριος 2003

Κριτική Σκέψη

αρχήσεων

για την έκρηξη των κοινωνικών

Κριτική Σκέψη

για τα

στέκια και τις πολιτικές ομάδες

σειρά: **κίνημα**

Bonus track: Η ώρα σήμανε 8

-ένα κείμενο από την εφημερίδα Τρίτη Γενιά Νο42 - Δεκέμβριος '01 για τους αυτοδιαχειριζόμενους χώρους

Ένα από τα βασικά προβλήματα που η πλειοψηφία των αυτοδιαχειριζόμενων χώρων θίγουν στα πρώτα τους κίολας βήματα, είναι το ζήτημα της επικοινωνίας και των κοινωνικών σχέσεων. Εξαρχής, τις περισσότερες φορές, τίθεται σαν άμεσος στόχος η δημιουργία σχέσεων αδιαμεσολάβητων, ενάντια σε κάθε είδους ρόλους και ιεραρχίες, που αν μη τι άλλο θα μπορούσαν να σταθούν ανταγωνιστικές, ικανές να αντιμετωπίσουν με πολεμική διάθεση το πλέγμα κοινωνικών σχέσεων της κυριαρχίας, όπου κάθε κίνηση, κάθε λέξη, κάθε ματιά, είναι καταδικασμένες να θυσιαστούν στο βωμό του εμπορεύματος.

Στόχος θεμιτός προφανώς, δύσκολος όμως στην πραγμάτωση του γιατί όσο ειλικρινείς κι αν είναι οι προθέσεις των υποκειμένων τέτοιων επιχειρημάτων, είναι γνωστό πως ο δρόμος για την κόλαση είναι στρωμένος κι από τέτοιες. Δεν είναι μόνο το γεγονός ότι τέτοιοι χώροι έρχονται να απαντήσουν σε ελλείψεις που έτσι κι αλλιώς αφορούν σε ένα πολύ μικρό μέρος (τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά) της καθημερινής ζωής. Αυτή είναι μια διαπίστωση που αν και είναι αρκετά σημαντική και χρήσιμη σε πρώτη φάση για να ξεκαθαρίσουμε στο μυαλό μας το πόσο μακριά μπορούν να φτάσουν τελικά τα επιχειρήματα των αυτοδιαχειριζόμενων χώρων, δεν αρκεί από μόνη της για να δώσει τις κατάλληλες απαντήσεις σε μια σειρά υπαρκτών προβλημάτων που διαπερνούν κάθετα την πλειοψηφία τους γιατί ακόμα και σε σχέση με αυτό το απλό φαινομενικά ζήτημα της λειτουργίας ενός αυτοδιαχειριζόμενου χώρου, είναι πολλές οι αδυναμίες που μπορούν να εντοπιστούν.

Ας επιχειρήσουμε μια πρώτη προσέγγιση του ζητήματος. Αυτοδιαχείριση λοιπόν αλλά σε σχέση με τι; Προφανώς το γεγονός ότι κάποιοι άνθρωποι επιλέγουν από κοινού να διαχειριστούν κάποιο χώρο συλλογικά, αντί να τρώνε τις σάρκες τους δεξιά και αριστερά είναι σε πρώτη φάση θετικό. Στο βαθμό όμως που αυτοί δεν επιχειρούν να προσδιορίσουν ποια θα είναι ακριβώς τα περιεχόμενα και οι όροι αυτής της από κοινού διαχείρισης, είναι λίγο αμφίβολο το πόσο μέλλον μπορεί να έχει το εγχείρημα στο οποίο συμμετέχουν. Ή καλύτερα το πόσο «πολιτικό», αντιιεραρχικό και αδιαμεσολάβητο θα παραμείνει. Γιατί το λέμε αυτό: τα στέκια δεν είναι οάσεις ελευθερίας στο κάτεργο της μητρόπολης. Αποτελούν και αυτά, θέλουν δε θέλουν, μέρος του κάτεργου και το πόσο ανταγωνιστικά θα μπορέσουν να κινηθούν, σίγουρα επηρεάζει τους όρους που συνεχώς διαμορφώνουν τη ζωή μέσα σ' αυτό. Βρίσκονται ακόμη και χωρίς καν να το επιδιώκουν, σε μια διαρκή διαδικασία σύγκρουσης χαμηλής έντασης, που σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να διεξαχθεί άνευ όρων. Καμιά σύγκρουση δεν διεξάγεται άνευ όρων. Πολύ περισσότερο όταν σε αυτή διακυβεύονται στάσεις ζωής εκ διαμέτρου αντίθετες από αυτές που επιβάλλει η κυριαρχία, στάσεις ζωής που μάλλον αντιμετωπίζονται εχθρικά από την πλειοψηφία της κοινωνίας.

Τα παραδείγματα μάλλον περιττά. Τα εγκλήματα που έχουν διαπραχθεί σε βάρος των μεταναστών για παράδειγμα τα τελευταία δέκα χρόνια, φτάνουν και περισσεύουν για να πείσουν και τον πιο αφελή πως η πλειοψηφία της ελληνικής κοινωνίας μάλλον ψιλογουστάρει τον επεκτατισμό των αφεντικών της. Δε θα επεκταθούμε σ' αυτό το ζήτημα. Αυτό που κρατάμε είναι πως στις παρούσες συνθήκες, ακόμη κι αν αυτός ο επεκτατισμός «δεν αφορά άμεσα» τους παραπάνω χώρους, αναιρεί σε μεγάλο βαθμό τους λόγους ύπαρξής τους. Κι αν ακόμη δεν είναι στις προθέσεις του να τους εξαφανίσει από το χάρτι, το μόνο μέλλον που μπορεί να τους επιφυλάσσει είναι αυτό του ξεπεσμένου νελοποιοιού που θα δίνει έναν αέρα διαφοροετικότητας

Bonus track: Η ώρα σήμανε 8

-ένα κείμενο από την εφημερίδα Τρίτη Γενιά Νο42 - Δεκέμβριος '01 για τους αυτοδιαχειριζόμενους χώρους

Ένα από τα βασικά προβλήματα που η πλειοψηφία των αυτοδιαχειριζόμενων χώρων θίγουν στα πρώτα τους κίολας βήματα, είναι το ζήτημα της επικοινωνίας και των κοινωνικών σχέσεων. Εξαρχής, τις περισσότερες φορές, τίθεται σαν άμεσος στόχος η δημιουργία σχέσεων αδιαμεσολάβητων, ενάντια σε κάθε είδους ρόλους και ιεραρχίες, που αν μη τι άλλο θα μπορούσαν να σταθούν ανταγωνιστικές, ικανές να αντιμετωπίσουν με πολεμική διάθεση το πλέγμα κοινωνικών σχέσεων της κυριαρχίας, όπου κάθε κίνηση, κάθε λέξη, κάθε ματιά, είναι καταδικασμένες να θυσιαστούν στο βωμό του εμπορεύματος.

Στόχος θεμιτός προφανώς, δύσκολος όμως στην πραγμάτωση του γιατί όσο ειλικρινείς κι αν είναι οι προθέσεις των υποκειμένων τέτοιων επιχειρημάτων, είναι γνωστό πως ο δρόμος για την κόλαση είναι στρωμένος κι από τέτοιες. Δεν είναι μόνο το γεγονός ότι τέτοιοι χώροι έρχονται να απαντήσουν σε ελλείψεις που έτσι κι αλλιώς αφορούν σε ένα πολύ μικρό μέρος (τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά) της καθημερινής ζωής. Αυτή είναι μια διαπίστωση που αν και είναι αρκετά σημαντική και χρήσιμη σε πρώτη φάση για να ξεκαθαρίσουμε στο μυαλό μας το πόσο μακριά μπορούν να φτάσουν τελικά τα επιχειρήματα των αυτοδιαχειριζόμενων χώρων, δεν αρκεί από μόνη της για να δώσει τις κατάλληλες απαντήσεις σε μια σειρά υπαρκτών προβλημάτων που διαπερνούν κάθετα την πλειοψηφία τους γιατί ακόμα και σε σχέση με αυτό το απλό φαινομενικά ζήτημα της λειτουργίας ενός αυτοδιαχειριζόμενου χώρου, είναι πολλές οι αδυναμίες που μπορούν να εντοπιστούν.

Ας επιχειρήσουμε μια πρώτη προσέγγιση του ζητήματος. Αυτοδιαχείριση λοιπόν αλλά σε σχέση με τι; Προφανώς το γεγονός ότι κάποιοι άνθρωποι επιλέγουν από κοινού να διαχειριστούν κάποιο χώρο συλλογικά, αντί να τρώνε τις σάρκες τους δεξιά και αριστερά είναι σε πρώτη φάση θετικό. Στο βαθμό όμως που αυτοί δεν επιχειρούν να προσδιορίσουν ποια θα είναι ακριβώς τα περιεχόμενα και οι όροι αυτής της από κοινού διαχείρισης, είναι λίγο αμφίβολο το πόσο μέλλον μπορεί να έχει το εγχείρημα στο οποίο συμμετέχουν. Ή καλύτερα το πόσο «πολιτικό», αντιιεραρχικό και αδιαμεσολάβητο θα παραμείνει. Γιατί το λέμε αυτό: τα στέκια δεν είναι οάσεις ελευθερίας στο κάτεργο της μητρόπολης. Αποτελούν και αυτά, θέλουν δε θέλουν, μέρος του κάτεργου και το πόσο ανταγωνιστικά θα μπορέσουν να κινηθούν, σίγουρα επηρεάζει τους όρους που συνεχώς διαμορφώνουν τη ζωή μέσα σ' αυτό. Βρίσκονται ακόμη και χωρίς καν να το επιδιώκουν, σε μια διαρκή διαδικασία σύγκρουσης χαμηλής έντασης, που σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να διεξαχθεί άνευ όρων. Καμιά σύγκρουση δεν διεξάγεται άνευ όρων. Πολύ περισσότερο όταν σε αυτή διακυβεύονται στάσεις ζωής εκ διαμέτρου αντίθετες από αυτές που επιβάλλει η κυριαρχία, στάσεις ζωής που μάλλον αντιμετωπίζονται εχθρικά από την πλειοψηφία της κοινωνίας.

Τα παραδείγματα μάλλον περιττά. Τα εγκλήματα που έχουν διαπραχθεί σε βάρος των μεταναστών για παράδειγμα τα τελευταία δέκα χρόνια, φτάνουν και περισσεύουν για να πείσουν και τον πιο αφελή πως η πλειοψηφία της ελληνικής κοινωνίας μάλλον ψιλογουστάρει τον επεκτατισμό των αφεντικών της. Δε θα επεκταθούμε σ' αυτό το ζήτημα. Αυτό που κρατάμε είναι πως στις παρούσες συνθήκες, ακόμη κι αν αυτός ο επεκτατισμός «δεν αφορά άμεσα» τους παραπάνω χώρους, αναιρεί σε μεγάλο βαθμό τους λόγους ύπαρξής τους. Κι αν ακόμη δεν είναι στις προθέσεις του να τους εξαφανίσει από το χάρτι, το μόνο μέλλον που μπορεί να τους επιφυλάσσει είναι αυτό του ξεπεσμένου νελοποιοιού που θα δίνει έναν αέρα διαφοροετικότητας

τας στην αιματοβαμμένη αυλή του. Αλλά ποιος μπορεί να αρκεστεί σε έναν τόσο άκαρο όσο και επικίνδυνα συνένοχο ρόλο; Ελπίζουμε πως κανείς, αν και η δική μας καλή πρόθεση μάλλον δε φτάνει. Πρέπει να δοθούν απαντήσεις, κι όσο πιο άμεσα δοθούν τόσο το καλύτερο. Οι ίδιες οι αντικειμενικές συνθήκες μας αναγκάζουν περισσότερο από ποτέ άλλοτε να γίνουμε συγκεκριμένοι και αποτελεσματικοί.

Η αυτοδιαχείριση στο όνομα της «ελευθερίας και του αυθορμητισμού» έχει πεθάνει: γιατί ο μύθος του αυθορμητισμού έχει εδώ και καιρό καταρρεύσει. Όχι μόνο επειδή οι ίδιες οι αντικειμενικές συνθήκες (η προλεταριοποίηση των μητροπολιτών με τους χειρότερους όρους) τον ξεπέρασαν και τον έκαναν να φαντάζει γραφική ανάμνηση μιας ένοχης «παιδικότητας». Αλλά επειδή στον πυρήνα της έννοιας αυθορμητισμός βρίσκονταν και βρίσκονται ριζωμένες όλες οι απλουστεύσεις και μεταφυσικές για τις κοινωνικές σχέσεις. Τα υποκείμενα, είτε βρίσκονται σε ένα στέκι, είτε στο κέντρο της ιστορίας, δρουν συνειδητά και την ίδια ακριβώς στιγμή εκφράζουν όχι μόνο τους εαυτούς τους τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή αλλά όλες εκείνες τις διεργασίες και εμπειρίες που με τον έναν ή τον άλλον τρόπο τα επηρέασαν χωρίς απαραίτητα να τα καθορίσουν αποφασιστικά. Η συλλογικότητα που λειτουργεί κάποιον αυτοδιαχειριζόμενο προφανώς δεν είναι το αποτέλεσμα κάποιας αγνώστου προέλευσης παρθενογέννησης αλλά είναι ιστορικά και κοινωνικά προσδιορισμένη. Το ίδιο και οι σχέσεις που τη χαρακτηρίζουν. Γιατί ακόμη κι εκεί που υποστηρίζεται ότι με κανέναν τρόπο δεν υφίσταται οποιαδήποτε δομή στις σχέσεις, ειδικά εκεί αυτή είναι περισσότερο παρούσα από οπουδήποτε αλλού: εκεί που απουσιάζουν οι όροι και τα περιεχόμενα συνύπαρξης στο όνομα του αυθορμητισμού, σ' αυτό το σημείο εδραιώνεται απολυταρχικά το καθεστώς της «παρέας» και της οικειότητας που την χαρακτηρίζει. Αυτή η οικειότητα αν και αρχικά θεωρείται σαν μια προσπάθεια για τη δημιουργία ενός καλύτερου κλίματος, λιγότερο επίσημου και αποξενωμένου, στην πραγματικότητα τις περισσότερες φορές επιτυγχάνει το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα. Το να πας σε ένα στέκι και να βρεις ανθρώπους άγνωστους σε σένα να συμπεριφέρονται με τη μεγαλύτερη οικειότητα, είναι το ίδιο αποτρεπτικό όσο το να πηγαίνεις σε ένα χώρο που κυριαρχείται από κανόνες και διαταγές. Στην πραγματικότητα δεν υπάρχει ομάδα που να χαρακτηρίζεται από παντελή έλλειψη δομής στις σχέσεις της. Αυτές που επιφανειακά φαίνονται ασυγκρότητες, κατά βάθος χαρακτηρίζονται από μια κρυφή και υπόγεια σχέση βασισμένη στη φιλία: μια φιλία που αν και είναι θεμιτή, είναι προβληματική στο βαθμό που θέτει σε δεύτερη μοίρα τους πολιτικούς σκοπούς της ομάδας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα για όλα τα παραπάνω (αν και ακούγεται λίγο παράδοξο) αποτελεί η πλειοψηφία των πάρτυ. Για την ακρίβεια το είδος των πάρτυ που είναι υπερβολικά σκοτεινά για να δεις, πολύ θορυβώδη για να ακούσεις και ασφυκτικά πολύκοσμα για να χορέψεις. Αν και γίνονται στο όνομα της κοινωνικότητας, στην πραγματικότητα λειτουργούν ως τέτοια μόνο γι αυτούς που από πριν την έχουν αναπτύξει. Οι υπόλοιποι είναι αναγκασμένοι να δώσουν μάχη για να καταφέρουν να επιπλεύσουν σ' αυτό το φουρτουνιασμένο κοινωνικό πέλαγος. Δεν υπάρχουν όροι και η βραδιά δεν έχει δομή. Ο καθένας πρέπει να τα καταφέρει από μόνος του για να κάνει αυτό που θέλει. Στην αντίθετη περίπτωση είναι αναγκασμένος να διαλέξει ανάμεσα στο να περάσει το υπόλοιπο μόνος, με ένα άδειο ποτήρι στο χέρι ή να ενταχθεί όπως όπως στην πρώτη παρέα που θα του φανεί κάπως συμπαθητική. Η παραπάνω εικόνα αν και δεν είναι αντιπροσωπευτική για όλα τα πάρτυ, νομίζουμε πως κάνει αρκετά ξεκάθαρο το πόσο «κοινωνικές» μπορούν να είναι κάποιες δραστηριότητες όταν τα υποκείμενα δεν έχουν προσδιορίσει με σαφήνεια τα όρια μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου χώρου. Ή καλύτερα όταν ακόμη και εν αγνοία τους, στην προσπάθεια τους να είναι όσο πιο «κοινωνικά» και «ανοιχτά» γίνεται, επιτυγχάνουν το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα: την απομόνωση και την ανακύκλωση σχέσεων που μοιραία τα οδηγούν στην αυτοκαταστροφή.

τας στην αιματοβαμμένη αυλή του. Αλλά ποιος μπορεί να αρκεστεί σε έναν τόσο άκαρο όσο και επικίνδυνα συνένοχο ρόλο; Ελπίζουμε πως κανείς, αν και η δική μας καλή πρόθεση μάλλον δε φτάνει. Πρέπει να δοθούν απαντήσεις, κι όσο πιο άμεσα δοθούν τόσο το καλύτερο. Οι ίδιες οι αντικειμενικές συνθήκες μας αναγκάζουν περισσότερο από ποτέ άλλοτε να γίνουμε συγκεκριμένοι και αποτελεσματικοί.

Η αυτοδιαχείριση στο όνομα της «ελευθερίας και του αυθορμητισμού» έχει πεθάνει: γιατί ο μύθος του αυθορμητισμού έχει εδώ και καιρό καταρρεύσει. Όχι μόνο επειδή οι ίδιες οι αντικειμενικές συνθήκες (η προλεταριοποίηση των μητροπολιτών με τους χειρότερους όρους) τον ξεπέρασαν και τον έκαναν να φαντάζει γραφική ανάμνηση μιας ένοχης «παιδικότητας». Αλλά επειδή στον πυρήνα της έννοιας αυθορμητισμός βρίσκονταν και βρίσκονται ριζωμένες όλες οι απλουστεύσεις και μεταφυσικές για τις κοινωνικές σχέσεις. Τα υποκείμενα, είτε βρίσκονται σε ένα στέκι, είτε στο κέντρο της ιστορίας, δρουν συνειδητά και την ίδια ακριβώς στιγμή εκφράζουν όχι μόνο τους εαυτούς τους τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή αλλά όλες εκείνες τις διεργασίες και εμπειρίες που με τον έναν ή τον άλλον τρόπο τα επηρέασαν χωρίς απαραίτητα να τα καθορίσουν αποφασιστικά. Η συλλογικότητα που λειτουργεί κάποιον αυτοδιαχειριζόμενο προφανώς δεν είναι το αποτέλεσμα κάποιας αγνώστου προέλευσης παρθενογέννησης αλλά είναι ιστορικά και κοινωνικά προσδιορισμένη. Το ίδιο και οι σχέσεις που τη χαρακτηρίζουν. Γιατί ακόμη κι εκεί που υποστηρίζεται ότι με κανέναν τρόπο δεν υφίσταται οποιαδήποτε δομή στις σχέσεις, ειδικά εκεί αυτή είναι περισσότερο παρούσα από οπουδήποτε αλλού: εκεί που απουσιάζουν οι όροι και τα περιεχόμενα συνύπαρξης στο όνομα του αυθορμητισμού, σ' αυτό το σημείο εδραιώνεται απολυταρχικά το καθεστώς της «παρέας» και της οικειότητας που την χαρακτηρίζει. Αυτή η οικειότητα αν και αρχικά θεωρείται σαν μια προσπάθεια για τη δημιουργία ενός καλύτερου κλίματος, λιγότερο επίσημου και αποξενωμένου, στην πραγματικότητα τις περισσότερες φορές επιτυγχάνει το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα. Το να πας σε ένα στέκι και να βρεις ανθρώπους άγνωστους σε σένα να συμπεριφέρονται με τη μεγαλύτερη οικειότητα, είναι το ίδιο αποτρεπτικό όσο το να πηγαίνεις σε ένα χώρο που κυριαρχείται από κανόνες και διαταγές. Στην πραγματικότητα δεν υπάρχει ομάδα που να χαρακτηρίζεται από παντελή έλλειψη δομής στις σχέσεις της. Αυτές που επιφανειακά φαίνονται ασυγκρότητες, κατά βάθος χαρακτηρίζονται από μια κρυφή και υπόγεια σχέση βασισμένη στη φιλία: μια φιλία που αν και είναι θεμιτή, είναι προβληματική στο βαθμό που θέτει σε δεύτερη μοίρα τους πολιτικούς σκοπούς της ομάδας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα για όλα τα παραπάνω (αν και ακούγεται λίγο παράδοξο) αποτελεί η πλειοψηφία των πάρτυ. Για την ακρίβεια το είδος των πάρτυ που είναι υπερβολικά σκοτεινά για να δεις, πολύ θορυβώδη για να ακούσεις και ασφυκτικά πολύκοσμα για να χορέψεις. Αν και γίνονται στο όνομα της κοινωνικότητας, στην πραγματικότητα λειτουργούν ως τέτοια μόνο γι αυτούς που από πριν την έχουν αναπτύξει. Οι υπόλοιποι είναι αναγκασμένοι να δώσουν μάχη για να καταφέρουν να επιπλεύσουν σ' αυτό το φουρτουνιασμένο κοινωνικό πέλαγος. Δεν υπάρχουν όροι και η βραδιά δεν έχει δομή. Ο καθένας πρέπει να τα καταφέρει από μόνος του για να κάνει αυτό που θέλει. Στην αντίθετη περίπτωση είναι αναγκασμένος να διαλέξει ανάμεσα στο να περάσει το υπόλοιπο μόνος, με ένα άδειο ποτήρι στο χέρι ή να ενταχθεί όπως όπως στην πρώτη παρέα που θα του φανεί κάπως συμπαθητική. Η παραπάνω εικόνα αν και δεν είναι αντιπροσωπευτική για όλα τα πάρτυ, νομίζουμε πως κάνει αρκετά ξεκάθαρο το πόσο «κοινωνικές» μπορούν να είναι κάποιες δραστηριότητες όταν τα υποκείμενα δεν έχουν προσδιορίσει με σαφήνεια τα όρια μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου χώρου. Ή καλύτερα όταν ακόμη και εν αγνοία τους, στην προσπάθεια τους να είναι όσο πιο «κοινωνικά» και «ανοιχτά» γίνεται, επιτυγχάνουν το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα: την απομόνωση και την ανακύκλωση σχέσεων που μοιραία τα οδηγούν στην αυτοκαταστροφή.